

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația:
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORI:
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL:
10 Lei pe an

CEAS-RĂU

— BALADĂ —

Pe cînd clopotul de sară
Sună lung și legănat
La biserica din sat,
Nina șade 'n prag afară
Și-ascultînd, cum bate rară
Boarea 'n crengile de fag,
Fata toarce; stînd pe prag,
Fata toarce;
Plinul fus ușor se 'ntoarce
Pe sub degete cu drag.

N'are Nina scumpă salbă,
Nici înauriți cercei,
Că-s săraci părinții ei, —
Dar ea are față albă,
Ca tăiată 'n florî de nalbă,
Oblu trup ca bradu 'n plaiu
Ea mai are; păr bălaiu
Ea mai are,
Și-apoi doi ochi, pentru care
Două 'mpărății să dai!

Blindă ea ca faptul sării
Vara cînd e cer senin,
Visător, cu un suspin
Ea privește 'n latul zării
Cum, din negrul depărtării
Vine-un nor, privind la nor
Nina cîntă; cu mult dor

Nina cîntă,
Și-a ei gene taînic svîntă
Picurii din preajma lor.

Dar pe loc ea schimbă glasul
Și silește zîmbet plin,
Căci aude pas vecin;
Bate 'n casă șase ceasul
Cînd s'oprește 'n tindă pasul:
Lingă fata tinerea
Mă-sa vine; lingă ea
Mă-sa vine.

Și-o întreabă cu suspine:
«Ce-î cu tine draga mea?»

«Nu-î nimic!» răspunde fata.
«Mamă dragă, nu-î nimic!»
Pentru dragoștii de voinic
Gata-î sapa și lopata
Și faciile staū gata,
Căci o jale 'ncetîșor
Imî tot vine; negru dor
Imî tot vine
Și gîndesc, cum c'ar fi bine,
Mamă dragă, eū să mor!»

Fata zice și zîmbește,
Mă-sa greū a tresărit:
«Vaî de mine! Ce-ai grăit?»

Draga mamei, ce 'ți lipsește ?
 Tacî, că vraja te pîndește
 Cu păcat, de capul tău
 Să se lege ; cu cias rău
 Să se lege ;
 Nu-l chema că te 'nțelege!
 Ne ferească Dumnezeu!»

«Ceasul rău» fata suspină
 «Unde-î, mamă, ceasul rău ?
 Bun și drept e Dumnezeu,
 Dar la toate 's e de vină!»
 Zice Nina și deșdină
 Din bălaiul păr buclat
 Roze două ; a sfărmat
 Roze două,
 Și 'n potop întreg de rouă
 Ochiî ei i s'au scaldat.

«Oh, tu știi de bună-seamă,
 Că din suflet îl iubesc,
 Și tu știi că pătimesc
 Pentru Sandru, dragă mamă!
 Cit de cu iubiri mă chiamă
 Sufletul, să mi-l fac steag
 Pentru Sandru ; cite trag
 Pentru Sandru !
 El abia-î un copilandru,
 Vai, dar cit îmi e de drag !

Cînd în sat pornește hora
 El mă jură p'un inel
 Să 'mî țin ochii tot la el —
 Și, ca fratele și sora
 Noî în ciuda tuturoră
 Stăm cu glume, rizători
 Până 'n noapte ; și din zori
 Până 'n noapte
 Purtăm vorbe tot în șoapte —
 Nu mi-l las, să mă omorî!

Vai, ș'aseară 'n șezătoare
 El de mine s'a ferit,
 Mamă ! Parcă-î otrăvit,
 Orî drăguță alta are !
 Tot rîdea cu fiecare
 Numai mie nu'mî rîdea
 Vesel dinsul ; povestea
 Vesel dinsul,
 Pe cînd mie'n taină plînsul
 Briu din inimă'mî rupea.

Tot așa o seară'ntreagă
 Numai cu străine-a stat
 Și făcea cu ele sfat, —
 Și da semne să'nțeleagă
 Că lui Nina nu-î-e dragă !
 Iar e, mamă, suspinînd
 Stam pe laiț ; tremurînd
 Stam pe laiț,
 Mai la foc, mai la opaiț
 Ochilor de lucru dînd.

Dar dușmancele's, măicuță,
 Tot dușmance cum văd e ;
 Căci știind năcazul meu,
 Mi-a zis Fira lui Sulcină :
 Ce ți-ai pus de gînd tu, Nină ?
 Poate 'n ris te-a supărat
 Sandru doară ? te-a lăsat
 Sandru doară ?
 De, dar tacî tu, surioară,
 Că mai sînt feciori în sat.

Oh, și Sandru, Doamne sfinte !
 El care de alte dăți,
 Ar fi smicurit bucăți
 P'acel om cu-așa cuvințe,
 Tot rîdea ca scos din minte,
 Și 'n batjocură privea
 Lung la mine ; ochi ținea

Lung la mine
Și cotind fete străine
Pricină de ris făcea.

Mamă, pentru-ce se ține,
Sandru chiar așa 'nținat?
Știu, că nu-î el de 'mpărat!
De ce 'și bate joc de mine?
Dacă-î place oare-cine,
Măi frumoasă de-a dorit,
Las' să-î placă; de-î orbit
Las' să-î placă,
Dar, de-am fost fată săracă,
Pentru-ce m'a amăgit?

«Așa-î, mamă, oare 'n țară,
Tot așa-î în ori-ce loc?
Dragostea-î numai un joc?
Sînt sătulă de joc dară!»
Și plîngea cu jale-amară
Și ținea privirea 'n jos
Tot intruna; dureros
Tot într'una
Vărsa lacrimi, pe cînd luna
Răsărea de dup' un dos.

«Bată-l crucea, că s'arată!
Vaî de mine! Ceasul rău!
Ne ferească Dumnezeu!»
Strigă mă-sa 'nspăimîntată
Și privește lung la fată,
Lung, căci fata îngălbenea
Tot mai tare; ea strîngea
Tot mai tare
Pumnii săi; mă-sa 'n rugare
Pe toți sfinții miluia.

Dar copila hohotește;
Lasă caer, lasă fus.
Veselă s'aruncă 'n sus
Și tot cîntă și horește
Și la mă-sa lung privește.
«Hei, pe mire m'aû hrănit
Ceasuri rele; m'aû iubit
Ceasuri rele...»

?
Pentru doruri tinerele
Multe fete-aû 'nebunit!

1888.

G. COȘBUC.

CREANGĂ ȘI EMINESCU

— CU PRILEJUL APARIȚIEI OPERELOR LOR COMPLETE —

Aû trăit împreună un șir de ani în cea mai desăvirșită prietenie. Biografiî lor, și îndeosebi d-l Panu în «Amintirile» sale despre «Junimea», știu să povestească multe amănunte despre legătura dintre dinșii, provenită din o perfectă înrudire sufletească. Astăzi, cînd o casă de editură națională pune la dispoziția publicului operele complete ale ambilor scriitori, ¹⁾ nu va fi poate de prisos să re-

¹⁾ Institutul tipografic «Minerva» a editat și pe Creangă, care va apare zilele aceste într'un singur volum.

producem cite-va din acele amănunte și să insistăm puțin asupra acestei înrudiri.

S'a cunoscut probabil între anii 1874 și 1876 — în casa răposatului Bodnărescu, zice d-l Gorovei ¹⁾ — și în curînd după ce se cunosc, Eminescu introduce pe Creangă în cercul «Junimeî» și prin aceasta și în literatură.

Până atunci Creangă nu scrisese decît literatură didactică, împreună cu alți institutori. Faptul că după intrarea sa la «Junimea» a publicat seria de povești, începută cu «Soacra cu trei nurori», dă într'adevăr de presupus că acel talent a fost descoperit de Eminescu și că mai cu seamă la îndemnul lui a continuat a scrie.

«Creangă — zice autorul anonim al unui articol comemorativ ²⁾ — a fost descoperit de Eminescu. După ce s'a răspopit și a rămas numai institutor, veni în contact cu Eminescu pe cînd acesta era revizor școlar în județul Iași, decî pe la 1874. Peatra prețioasă care ședea ascunsă în pulberea școlii primare a strălucit ochilor pătrunzătorii ai revizorului poet. Cine știe cit iubea Eminescu poporul român cel ne-atins încă de valurile civilizației, își poate da seama cum a trebuit să prețuiască Eminescu un talent cu totul neinfluențat de acele valuri. De aci prietenia între Creangă și Eminescu. *Sub îndemnul acestuia Creangă s'a încercat să scrie*».

Contrar afirmațiunei, că Creangă n'a fost introdus de Eminescu ³⁾, admitem părerile citate ale anonimului biograf cu atît mai ales că interesul lui Eminescu pentru Creangă, pe timpul în care acesta era institutor, rezultă și din actele oficiale, în care revizorul Eminescu recomanda cu căldură cărțile școlare ale lui Creangă ca fiind excelente ⁴⁾.

Nu este însă mai puțin adevărat că prietenia deplină între ei nu se stabili decît în urma întîlnirilor în cercul «Junimeî».

«Legătura se stabili ast-fel — zice d-l Panu ⁵⁾ — în cit pe urmă mai niminea nu mai vîzu pe Eminescu fără Creangă și pe Creangă fără Eminescu; amîndoi veneau la «Junimea» și amîndoi eșeau.

«Ce făceau și unde se duceau?»

«Plecau amîndoi și se înfundau pe la vre-un crișmar din părțile exterioare ale orașului. Acolo nu se puneau pe băut cum se pretin-

¹⁾ Afirmația d-lui Gorovei, (din *Șezătoarea V*, p. 193) că Eminescu și Creangă s'ar fi cunoscut între anii 1866—1867 nu poate fi verosimilă.

²⁾ «*Era Nouă*» din 7 Ianuarie 1890.

³⁾ Vezi între altele și «Prefața» d-lui Gr. Alexandrescu, p. 7.

⁴⁾ Comunicație făcută mie de către d-l Ioan Scurtu, student în Lipsca.

⁵⁾ Săptămîna 1902 No. 21 p. 190.

dea, sau cum se crede — căci mulți cred că aceasta ar fi ruinat sănătatea și a lui Eminescu și a lui Creangă; — nu, ei se puneau să trăiască viața care le plăcea lor, viața simplă și primitivă. Era o plăcere pentru ei ca să se așeze într'o odaie din fundul unei crîșme, pe laviți de lemn, cu brațele rezemate de o masă murdară... Creangă, istorisind povești din bătrîni și de la țară, Eminescu croind visuri cum ar trebui să fie poporul român...»

Și prietenia aceasta a durat până la sfîrșitul vieții lor. «In dosul casei sale moș Creangă avea un cerdac lat, acoperit de streșină; acolo — spunea el — ședea Eminescu zile întregi, tolănit pe o saltea, cu ochii pironiți pe dealul Cîrcului; acolo a scris el Doina» ¹⁾.

Carî erau motivele psihologice ale acestei legături?

Judecînd pe Eminescu prin prisma unilaterală a pesimismului, prietenia dintre cei doi scriitori s'ar părea paradoxală. Lumea era obișnuită să știe, că Eminescu cel înzestrat cu o cultură apuseană considerabilă, admiratorul Nirvanei, victima mediului social și mai nu știu ce... n'are ce căuta în tovărășia optimistului, veselului și seninului Creangă.

Excesul de teorii, lipsa de date biografice și de cunoaștere a materialului literar făcuse mulțimea să considere în cei doi mari scriitori romîni două firî eterogene, cu idealuri și direcțiuni estetice opuse.

Adevărul însă este tocmai contrarul. Firile aceste se dovedesc din ce în mai omogene, mai ales în obîrșia lor. Un șir de trăsături comune din lumea lor de cugetare îi unește.

Din schițele biografice rezultă mai întăiu că amîndoi păstrasera o bună parte din firea primitivă a țaranului moldovean.

Naționalismul acesta local, atît de caracteristic pentru mulți scriitori moldoveni, se manifestă între altele și în gelozia pentru limba locală, — o gelozie cu atît mai întemeiată, cu cit limba scriitorilor moldoveni contemporani este de o bogăție superioară — și amîndoi se servesc pănă și de forme și cuvinte absolut dialectale, pe care reușesc a le populariza.

Amîndoi aveau apoi o orientare deplină în literatura populară. Eminescu, ce-î drept, cetise și culesese mai multă și anume din toate regiunile locuite de Romîni, căci idealul sîu avea orizonturi mai largi. In tot ce-a cules însă Eminescu vedea mai mult elemente de studiu și de inspirație poetică, un prilej de a pune în practică principiul atît de clar conceput în mintea sa, că orî-ce poet trebuie să se încălzească la vatra strămoșească a literaturii populare. Creangă

1) Artur Gorovei, în *Șezătoarea*; loc citat.

însă nu aduna anume material de studiu, ci îl prelucra de-adreptul, fie din auzite, fie din memoria sa, fără a trece mult marginile stricteî povestiri populare, dar dîndu-î cu toate astea nota sa personală, poleiala frazei și umorul.

În felul de prelucrare a materialului popular Creangă într'adevăr nu are mulți semenî în literatura universală. Căci el nu este nici un simplu copist de povești ca toți cei ce, în frunte cu frații Grimm, ș'au pus munca grea în serviciul științei, nici nu este un falsificator al spiritului poporului, ca Musaeus și mulți dintre romanticii germani, saū ca — erte-mi-se comparația — un Pop-Reteganul din Ardeal, ci rămîne în acelaș timp și artist în puterea cuvîntului, poet fără a inventa, fără a adăuga dela sine decît simțul cald și meșteșugul limbei armonioase.

Și fiind vorba de povești, nu vom uita nici faptul că chiar și acea ramură a literaturii populare nescrise, în care umorul burlesc și anecdotele fără perdea preponderează, le era bine cunoscută ambilor scriitori. Manuscrisele lui Eminescu bijbăie de glume populare, de-ase-menea și ale lui Creangă ¹⁾. În poveștile tipărite nota burlescă nu o întilnim însă decît foarte discret accentuată în scena din pădure, de o fineță extraordinară, dintre Moș Nichifor și evreica.

Ceea-ce îi lega mai strîns era fără îndoială o înțelegere desăvîrșită asupra condițiilor de viață și cultură națională. Nu naționalismul de bilciu și de stradă, de care e capabil orî-ce aventurier politic, ci cultivarea ideilor fundamentale de conservare etnică, a tradițiilor moștenite, a tot ce constituie caracterul puritan de rasă, — eată ce-preocupa în acele lungi întilniri, de cari ne povestesc biografii.

În cadrul acestor convingeri intră natural mai întii limba și literatură lor, pe care o făceau în sensul acesta, interpretînd gîndirea și simțirea poporului; intră și dragostea lor imensă pentru trecut și nădejdea într'un viitor mai bun, dar intră mai ales exclusivismul de rasă, șovinismul național pe care îl nutreau de o potrivă.

Amîndoi erau inflăcărați adversari ai straturilor de străini, cari amenință cu falsificare completă spiritul național în toate și amîndoi combăteau cosmopolitismul. Ca și Eminescu, ale căruî filipice în potrive elementelor străine sunt destul de cunoscute «Creangă — zice d-l Panu — era un naționalist fanatic, un dușman neîmpăcat al Evreilor, un iubitor al neamului și toate discursurile sale erau pe asemenea temă»...

Toate aceste laolaltă: păstrarea părții mai bune din firea de ță-

¹⁾ Vezi Teodorescu-Kirileanu, articolul din *Șezătoarea V.*

ran; dragostea de patrie; poporanismul în limbă și literatură; adorația trecutului; cultură națională pe toată linia; exclusivism față de străini și șovinism național intransigent — toate acestea sunt legăturile sufletești dintre Creangă și Eminescu, legături sfinte care ar trebui să unească pe toți scriitorii romîni de valoare.

IL. CHENDI.

POPULARĂ ANAMITĂ

De-aș fi părăluță albă,
 Tu — un firicel de ață,
 Ne-am ascunde într'o salbă
 Și-am petrece 'ntreaga viață.

— Dac'ai fi un brad măi bine,
 Eă, liană ce s'acață,
 M'aș urca până la tine
 Și te-aș ține strîns în brațe...

D. ANGHEL.

NOTE DE DRUM

Predeal.

Te las cu bine, țara mea iubită, te las cu bine!

De pe culmea munților tăi încărunțiți ascult înc'odată freamătul bra-zilor tăi voinici ce-au împletit cîntece de leagăn pentru norodul romînesc.

Mă-e sufletul plin de podoabele tale; munți uriași ce staă de vorbă cu cerul; ape sburdalnice printre stînci dar liniștite 'n cîmpie, liniștite și adînci ca sufletul țaranului; dealuri încărcate de pomi niși de floare; șesuri nemărginite ca marea, onduindu'și holdele 'n adierea înviorătoare și 'n ciripitul ciocîrlilor; potecuțe prin păduri, tînuite ca o poveste de dragoste; crînguri cu suspine de privighetori; luncii cu tîmîioară ame-țitoare și Dunărea, «apă vioară» cu povești măi bătrîne ca neamul nostru.

Ascult încă odată doina noastră dumnezească, revărsată dintr'un caval cine știe din ce vîgăună de munte; o ascult cu tot sufletul, căci ea-î cîntec de leagăn, șuer de haiduc și 'mbărbătare 'n vremi de pirjolire.

Pornesc să toegesc drum îndepărtat prin țări străine și cu smerenie sîrut pămîntul tău iubit, învăluind în sufletul meu icoana ta mîndră.

Te las cu bine!

Prin Ardeal.

Vitejii se așează
Pe ling'un mare foc,
Și Iancul ospătează
Cu dinșii la un loc.

Ardealul!

Ardealul înflăcărat și 'nsingerat, bucățică ruptă din inima noastră, pă-mînt frămîntat în singe și 'n lacrămî, cuib de inimi oțelite 'n necazuri. Cucernic răscolesc cenușa vremurilor apuse și'mi simt sufletul înflorat de visul sfînt al mării norodului românesc.

...Un vînt a suflat peste Ardeal și ingenuchiații de ieri s'au ridicat nă-praznicî azi, scuturîndu'și pletele, zîngănîndu'și armele. .

Un vînt a suflat peste Ardeal și munții 'și-au trezit codrii și codrii clocotesc înviforați.

Din munții Abrudului Moții posomorîți pe potecuțele întortochiate se năpustesc ca o furtună ce răstoarnă pămîntul...

Flintele ruginite par'c'au fost de cînd lumea pe umerii voinicilor și măciucile «de trei coți» par'c'au crescut în minile lor.

Măciucile trăsesc nemiluit și flintele cîntă cîntecul lor îngrozitor, cîntec de... *Aleluia*.

S'au risipit norii de fum și apele s'au limpezit de singe, dar visul Ro-mînilor nu s'a împlinit nici acum.

Umbra lui Iancu pribegeste prin satele romînești și sufletul lui îndu-rrat plînge n'tr'un fluier ciobănesc...

Ah! De-am putea redobîndi
Și cite-avem pierdute
Atunci ce inimi n'ar vorbi?
Ce gurî ar mai sta mute?»

Prin Tirol.

Intru 'n ținutul fermecător al Tirolului.

Bufnind minios, trenul se năpustește la vale, strîns între două șiruri de munți ce stau să spargă cerul.

Un pîrîiaș limpede, cu unde verzuî, se ține pe marginea liniei și cîntă povești din Tirol.

Țară fermecată, revărsată pe înălțimi spre a fi mai aproape de Dumnezeu, Tirolul văzut din goana trenului își ascunde frumusețile lui minunate, dar o potecută șerpuitoare printre brați, ur: ochiul de lumină înseninînd din fugă, stînci amenințătoare, umbra dulce a pădurilor, un lac limpede și senin ca un suflet nevinovat, toate acestea par'că te-ar chema, ar voi să te reție.

Și trenul fuge mereu sperînd liniștea văilor, împînzînd poalele pădurii cu o perdea de fum alburiu, deschizîndu'și drum printre stînci, bîgîndu-se afund prin tuneluri și răsărînd apoi mai înfierbîntat, gonînd la vale cu pîrîiașul verzuî alătura de el.

Fahr' wohl, fahr'wohl, fahr'ewig wohl
Du schöner Knabe aus Tyrol!

În vagonul meu sunt doi Tiroleji ce fumează din pipe lungi ca zilele de post.

În vorba acestor oameni e ceva cumpătat, ceva din liniștea ținutului. Și poate că ei nici nu-și dau bine seama de raiul în care trăesc.

I-o nețărmită fericire să respiri un aer curat și înviorător, să cutreeri păduri de brazi și pini ce te ameteșc cu mirosul rășinii, și să surprinzi în marginea unui desiș o căprioară ce se uită la tine mirată, cu ochii ei umezi ca două flori înrouate.

Citesc pe fețele Tirolejilor mei povestea simplă a oamenilor ce sunt aproape de natură, cu inima deschisă, în tot-de-auna cu o frîntură de cîntec pe buze, în tot deauna cu sufletul înflorat de patriotizm.

E povestea eroilor ce trăesc în țiterele și 'n sufletele Tirolejilor, e povestea innălțătoare a unui Andreas Hofer:

... Nun, so trefft mich recht
Gebt Feuer! Ach! Wie schiesst ihr schlecht!
Ade! Mein Land Tyrol!

Dragostea Tirolezului e curată, luminoasă și inima lui întreagă i-ascunsă 'ntr'un trandafir ce 'l dă iubitei:

Schenkt man sich Rosen in Tyrol
Weiss man was das bedeuten soll?
Man giebt die Rosen nicht allein
Man giebt sich selber, selber drein.

Spre Paris.

«A fost odată....»

La Paști. Nînsoare de flori pe cireși.

Satul cu căsuțele lui yăruite de curînd are ceva din drăgălășia unei fete mari ce 'și așteaptă pețitorii.

Ride cîmpu 'ntreg sub desmîierdarea soarelui, iar ciocîrliile, ameteite de seninul înălțimilor, ciripesc visuri de tinerețe.

Pădurea chîmă în freamăt lăutarii ei primăvărateci, iar prin umbra călduță a tufșurilor vioarelele, fermecate de ispita soarelui, surid cum suride înțiuil vis de iubire în sufletul unei fecioare.

Prinși pe după git flăcăii joacă brîul mare 'n bătătura crîșmei, frămîntînd pămîntul într'o tropăitură soră cu ritmul cobzei; iar fetele, mai de o parte, strînse ca un roi de albine, își spun nimicuri drăgălașe și rîd pe 'nfundate.

Cămășile lor de borangic, innecate 'n fluturi, prind razele din soare, le frîng în loc și le mărită 'ntr'o strălucire ce 'ți ia ochii.

Sub nucul cel bătrîn ce strejuește hora, un flăcău și-o fată 'și-au făcut de vorbă cu o batistă împodobită pe de margini cu mărgelile de toate culorile.

La Rusalii. Doarme tot pămîntul învăluit în vâlul străveziu al lunii.

Grădinile răsufală mireșme îmbătătoare.

Casele sunt împodobite cu pelin.

Pomi tremură înflorați cînd și cînd de o adiere ușoară ca o desmîierdare.

Stelele — ochii auri ai nopței — veghiază asupra sufletelor.

O arătare de tinerețe se furișează într'o grădină din marginea satului și din șanțul grădiniî răsare un trup de voinic.

— Haide!

...Aú eșit în cîmp, printre voiurile de griu. Subt o muche de deal, un cal înșăuat și un voinic:

— Noroc să vă dea D-zeu, vere!

-- Amin, vericule!

S'a aruncat voinicul în șa și a prins în brațe podoaba vieții lui întregi. Părtașul hoției s'a băgat afund, cit te-ai șterge la un ochi.

— Hi, murgule!

Căluțul, săgetat dușmănește, și-a fluturat coama și a pornit ușor ca o rîndunică...

...Mă deștept și deschid fereastra vagonului.

Secera lunii s'a săltat ca de o sulită pe cer.

Perdele de aburi mătură malurile unui riū somnoros, plutesc de asupra apeî ca o plavie de scamă purtată de vînt și se 'neacă în urma trenului.

...Imprejurimile Parisului rămîn în urmă, buimăcite de somn, sub vîlul nelămurit al crepusculului.

Un nor de lumină se ivește de o dată și norul acesta se luminează din ce în ce mai mult... Parisul!

Mile de becuri tremurătoare par făclii de veghie într'un templu uriaș.

Parisul, Parisul sgomotos, luxos, furtunatic, doarme liniștit în dimineața asta friguroasă...

Trenul își micșorează iuțeala, schimbă linii și intră domol sub coperișul uriaș al gării de Est.

— *Paris! Tout le monde descend!*

Imi las gîmantanul la deposit, imi aprind o țigară și pornesc să dau de un frate de cruce, răslețit de vre-o doi ani prin acest Paris dorit de toată lumea...

Paris,

Cocotați pe imperiala unui omnibus, dăm o raită prin orașul Lutetiei. Văd din fugă *Notre-Dame-de-Paris*, un uriaș bloc de piatră lucrată în dantelă măiastră; bulevarde și avenue-uri ce sfîdează spațiul; podul Alexandru III, nu arc de bronz aruncat ca un curcubeu de-a curmezișul Senei; turnul Eiffel, acest far năprasnic răsărit din mijlocul valurilor Parisului și cupola într'aurită a Invalizilor unde-i cenușa uriașului Napoleon.

Am innemerit chiar în ziua de *Mi-Carême* și Parisul a nceput a și revărsa valurile de lume. Ca un fluviu uriaș mulțimea năpădește străzile, innaintează greoaie și mersul incetinel al îmbulzelii dă prilej de bătae cu confetti.

Copii drăgălași, cu pumnul plin de confetti, pîndesc cite-o copilă spre a i le arunca în obraji.

Și cu ce bucurie se'ncinge lupta între aceste păpuși însuflețite!

Confettile zboară ca niște fluturi minunați, isbesc în față, s'aștern pe haine, ning pe pâlării, se furșează printre buclele de păr, prin sîn, prin gură, dar copiii nu se mai gîndesc la nimic: asvirle cu ochii nchiși și rid cu toată inima.

Unul, mai sfios, s'a oprit în fața unei copilițe și se uită ntrebător la mama lui.

— *Jett'en, jett'en donc!*

Și lupta se întinde, cuprinde tineretul, fură pe toată lumea. E o nvalmășeală, o goană, un viscol de confetti din care ese un praf foarte fin ce gidilă nasul și irită ochii.

Pe jos s'așterne tioenas de confetti și negustorii răgușesc strigînd:

— *Qui n'a pas son kilo?*

E risipă de confetti, sunt vorbe de spirit, glume la tot pasul.

Un Franțuz își ține copilașul pe umeri și innaintează strigînd:

— *Attention, s'il vous plaît! Attention à ma voiture!*

Un altul, gras de nu'l mai încape pielea, își face loc printre mulțime imitînd strigătul vînzătorilor de butoaie:

— *Tonneaux, tonneaux!*

— *Savez-vous, il vous écrase celui-là. Sacré tonneau, va!*

Ferestrele caselor sunt negre de lume.

Serpentine trimise din etajele de sus, tremură în aer, se prind de pomi și-i împodobesc ca într'o poveste minunată.

De la fereastră o copiliță scutură dintr'o dată un pachet întreg de con-fetti (un oare-care ar exclama: *oh, le beau geste!*) și se uită drăgălașă la discurile de hîrtie ce curg, curg ca o zăpadă colorată.

La o răspîntie de stradă trei muzicanți cîntă o romanță și lumea strînsă'n jurul lor: lucrători, lucrătoare, bone, bucătărese, soldați, guvernante, studenți — cîntă la un loc, veselă, furată de un refren fermecător.

În văzduh sunt cîntece, hohote de rîs, pulbere de inimă fericite.

Un *monom* de studenți despică mulțimea cu strigătul lor monoton ca o comandă: *place, place!*

O biată trăsură de piață — rătăcită prin mulțime — e luată cu asalt de tineri: s'aũ atîrnat de arcurile de dinapoi, trei joacă de asupra cupeului un cancan afurisit, doi s'aũ luat de gît cu birjarul...

...Tîrziũ, ne 'ntorcem la culcare.

Sena curge liniștită, rostogolindu'si spre mare apele ei turburi pe a căror față felinarele roșii aruncă urme de sînge.

...De la fereastră mansardei tot mai aud sgomotul confuz și ne'ntre-rupt al Parisului amețit de o zi de sărbătoare.

MIRON ALDEA.

BCU Cluj - Central University Library Cluj

POVESTE

I

Se resfață glas de fluier
Prin tăcutul amurgit...
Printre arbori, sus pe-o culme,
Stă castelul învechit.

Și domnița la fereastră
Stă cu gîndul călător...
Jar ciobanu 'și cîntă singur
Doîna vieții lui de dor.

Tot mai jalnic și mai jalnic
Sun'acum cîntarea sa,
Parcă-i spune lui pădurea
Că-l ascultă cineva.

II

Ca un pustnic stă castelul
În amurgul astei veri,
Parc'ar spune-o rugăciune
Către vremile de ieri.

Toată firea parcă doarme
Și pustiul dă ocol,
Jar' domnița la fereastră
Stă cu ochii duși în gol...

Și cum stă... o vezi c' așteaptă
Glas de cîntec legănat...
Dar pădurea doarme dusă...
— Ciobănașul a plecat.

III

E lîrziu... lîrziu pe toamnă...
Soarele-î mai mîtitel,
Frunzele 's îngălbenite
În grădină, la castel.

Și prin dosul ei ciobanul
Mîină turma la iernat.
Nimeni însă nu-î aude
Cîntecu-î înduioșat.

Intr'un colț, printre zăbrele,
Stă o groapă de curînd...
— Ciobănașu 'și face cruce
Și-apoi pleacă 'ncel cîntînd.

Z. BÎRSAN.

MUZEUL DE ARTĂ NAȚIONALĂ

Ministerul Cultelor a luat inițiativa formării unui muzeu de artă națională. În acest muzeu se va aduna și așeza tot ce e făcut de mîna țăranelor și are o înfățișare frumoasă. Lucruri în lemn cu oare-care înflorituri, lucruri țesute sau cusute, ouă de paști condeete, vase de pămînt zmălțuite sau nezmălțuite, în fine ori-ce obiect frumos ieșit din mîna săteanului.

Indemnul formării acestui muzeu vine din două izvoare: întâi din observarea pierderii zi cu zi a vechiului nostru port românesc și a întregii vieți gospodărești, și al doilea din trebuința unui asemenea muzeu la formarea unei industrii românești.

Perderea vechiului port românesc, precum și a tuturor averilor artistice rămase prin monumentele noastre bătrînești e fapt cunoscut. Cîte sate din țară n'au îmbrăcat costumul orășenesc strein, și cîte biserici învechite de vreme și de fum n'au fost restaurate, dacă nu reclădite din nou, într'un stil cu totul strein de cel d'întâi?! Dacă prin satele cele mai ferite de contactul cu orașele, și într'o casă, de aceeași femeie, în același timp vezi, de pildă, o cămașă pe care nu o mai poartă cusută în felul celor vechi românești și o alta, făcută tot de ea, pe care o poartă cu fală la zile mari și care imitează ornamentele streine orășenești!

Moda, grija fie-cărei de a fi la fel cu lumea mai cu dare de mîină, în deamă la această schimbare de port.

Cu chipul acesta, cum bine se înțelege, comorile strămoșești de sute de ani, păstrate cu sfințenie de părinții și străbuniii noștri, și care fac astăzi deosebirea de alte popoare streine și fala noastră națională, le perdem văzînd cu ochii pentru a le nu mai avea nici-odată.

Cît privește industria, se știe că nu o mai putem duce. Epoca funcționarizmului s'a încheiat, și importul pînă și al scobitorilor de dinți din streinătate a devenit un lux pe care nu-l mai putem plăti cu bani, ci nevoiți vom fi să ni-l facem și cu propriile noastre mîni, căci, slavă domnului, cîte materii prime n'avem noi! Gîndească-se cine-va numai la cantitatea de lînă care parte se lucrează în mod primitiv, parte se vinde streinătăței; unde mai puî cultura mătasei, pămîntul care servește la facerea oalelor și blidelor țărănești, lemnele ce cresc în neștire prin pădurele noastre seculare; roteasca-și cine-va ochii prin locuința-i orășenească și vază cîte lucruri și de necesitate casnică și de lux importăm din streinătate. Fintină de avuții să fie țara romînească și tot va trebui să sece odată, continuînd la fel viața de pînă acum.

În vederea acestor lucruri se fac astăzi schimbările de școli, din clasice în școli speciale de meserii, agricultură, comerț, industrie și tot în vederea acestora se face și muzeul de artă națională.

Dacă vrem ca obiectele ce ne înconjoară în locuințele noastre și care vor fi făcute în țară la noi să aibă înfățișarea frumoasă și să fie în spiritul nostru romînesc, nevoiți suntem să ne orientăm la facerea lor dupe cele mai frumoase, vechi și adevărate lucruri romînești. Pe acestea cultivîndu-le, fasonîndu-le după gustul individual al artistului și în raport cu destinația fie-cărui obiect, vom ajunge să facem lucruri adevărat frumoase și care vor avea un stil al nostru aparte, cum fie-care din națiunile civilizate au stilul lor. Am și văzut încercări norocite care după motivul ouălor condeete au făcut în teracotă călămări de scris prea frumoase; după ornamentele de pe țesături și cusături romînești motive de tapete, iarăși prea frumoase,—și cîte altele nu s'ar putea face! Apoi cît bine n'ar fi de pildă să fie știute și cunoscute în școalele primare de fete, normale și profesionale frumusețea portului romînesc, și mai cu seamă de cît ajutor nu le-ar fi țăranilor și țăranșilor din toate unghiurile țării să cunoască tot portul de pretutindenă din țara romînească, spre a și-l înfumușea pe al lor. Pentru acest scop, după ce lucrările vor fi adunate în muzeu, Ministerul va dispune studiarea, alegerea și reproducerea lor în albume pe care le va distribui școalelor și le va pune în vînzarea publicului industriei.

Dar greutatea mare este la adunarea obiectelor, căci după cum am spus, pierderea lor se face repede și de-o dată peste tot locul, și deci colecționarea lor trebuie de asemenea făcută de-odată peste tot. De aceea Ministerul a făcut apel la Invățătoria din cite-va județe de o cam dată (mai tîrziu în toată țara, poate și în cele-l'alte provincii locuite de ro-

mîni) ca să adune la revizorate tot ce vor găsi mai de valoare pentru muzeu în comunele lor. Măsura credem că e destul de nimerită, învățătorii fiind cei mai în cunoștiință de cauză și cei cari înțeleg mai bine utilitatea acestei colecțiuni.

I. STRIMBULESCU.

REÎNVIERE

Am trecut pe dinaintea
 Porții tale
 Ș'amintiri 'mi-aŭ năpădit cu jale
 Mintea.

Dacă lumea 'mi-e pustie
 Fără tine,
 Ce-ar fi fost cu tine viața?—Cine
 Știe...

Suffletul la cer s'avintă
 Din durere...
 Tu, poete, oată'n tine mîngîiere,
 Cîntă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A. DAVILA.

LEBĂDA.

Doarme tainica grădină, și departe-asemeni unei
 Bărci de-argint rătăcitoare dusă lin de unda mută,
 Numai lebăda se mișcă în singurătatea lunei,
 Singură purtînd solie dintr'o lume dispărută.

Mîndra apelor crăiasă lunecă 'n mișcări încete
 Și vislind la întimplare. dată visurilor pradă,
 Leagănă pe-oglindea apei basmul vechiŭ al unei fete
 De 'mpărat,—mireasă tristă în vesmîntu-î de zăpadă.

Și cum își înclină gîtul de omăt și trece printre
 Umbrele de sălcii triste, ea visează 'ntotdeauna
 Că palatele-î de-aur porțile-î deschid să intre
 În iatacurile mîndre unde luminează luna...

Astfel toată noaptea-și poartă palida-și melancolie,
 Lunecînd rătăcitoare, visurilor dată pradă...
 Dorm palatele de aur scufundate pe vecie...
 Tainic stuful doar suspină lingă țarm: A fost odată...
 ST. O. IOSIF.

O MICĂ LĂMURIRE

Astă-vară am lipsit din București, și n'am citit gazete. Așa că e nou pentru mine articolul «Literatura oficială» publicat în «Epoca» de la 14 August și datorit penei D-lui Gr. Tăușan. Aud c'ar fi fost și o polemică în jurul acestui articol. Nu știu ce se va fi dezbătut în polemica aceea, dar eu mă simt dator să răspund D-lui Tăușan, căci am convingerea că D-sa e un om cinstit și va recunoaște că a făcut o faptă rea, cînd, pe baza unei informații greșite, s'a grăbit să publice un articol plin de invinuiri nedrepte la adresa mea. D-l Tăușan a citit în «Universul» că mi s'ar fi dat de Minister însărcinarea de a face o carte de citire (bucăți alese din scrierile poezilor și prozatorilor noștri) pentru clasele gimnaziale. Cum, și-a zis D-sa, o nouă «comandă»? O nouă sumă din bugetul Ministerului de Culte oferită lui Vlahuță, numai așa pentru că va *ticlui* o carte nefolositoare cu bucăți copiate din scrierile altora? Dar asta e o nedreptate strigătoare la cer! Și eată-l pe D-l Tăușan atît de amărit și de revoltat în fața acestei risipe nesocotite a banului public, în cît, în loc să treacă pe la Minister și să vadă cum stau lucrurile cu această nouă «comandă», ia condeiu și scrie un articol în contra D-lui Haret care «plătește, și plătește virtos, pe diverșii prozatori, cari alcătuesc cînd una, cînd alta, cînd de toate după calapodul și dimensiunile comandate de minister», în contra literaților cari — a constatat D-sa că îndată ce primesc o însărcinare oficială, nu mai aū talent, și mai ales și mai cu sete, în contra subsemnatului. O, aici autorul se simte într'adevăr la largul său. Ascultați!

«Dacă acestea se pot spune în general despre intervenția oficială, *suntem și mai la largul nostru*, cînd vorbim de comanda ce i s'a dat de curînd, d-lui Vlahuță — după cum afirmă ziarul «Universul» — de a întocmi o antologie romîneasă de poeți și prozatori. O creație personală și originală, mediocră chiar, se poate încuraja — filantropia e o virtute creștinească,—dar compilațiile de copist, niciodată.

Dar afară de aceasta, proiectata antologie — a cărei lipsă nu era simțită de învățămîntul secundar, iar publicului mare fiindu-î mai de folos edițiile estine ale scriitorilor noștri — este vițioasă, prin aceea că trece asupra unor nume mari, și se oprește asupra unor scriitori care nu ar avea dreptul de a forma educația tinerimei.»

De aci în colo, D-l Tăușan începe să critice lucrarea în sine, o lucrare care nu există, care nici prin gînd nu mî-a trecut s'o fac, și de ale cărei *grave cusururi* mă văd totuși cu foarte mare asprime invinuit. De ce?

Cum? Nici eu nu pricep. Singur D-l Tăușan ar putea să ne dea o explicație, Domnia-sa, care se simte așa de «*la largul*» D-sale în toată daravera asta!... Ce lesne mi-ar fi să fac puțin haz pe socoteala omului care se crede la largul lui tocmai acolo unde e mai la strimtoare. Dar nu voi să abuzez de dreptatea mea. Eată cum sta lucrurile, Domnule. Tăușan. Ministrul ne-a însărcinat, pe D-l Coșbuc și pe mine, să întocmim o carte de citire *pentru sătenii*. Am adunat materialul și l-am prezentat, cu un raport, D-lui Haret. M'a întrebat cit să-mi plătească, și i-am răspuns că-i sint foarte recunoscător pentru ocazia ce mi-a dat de a vedea cit de bogată e literatură noastră și ce de lucruri bune și frumoase dorm uitate prin cărți pe care nu le mai deschide nimeni. Și D-l Haret a înțeles, mi-a mulțumit și'am plecat fericit, fericit cum nu m'ar fi putut face nici o răsplată bănească.

Și eacă așa a fost, Domnule Tăușan, cu această «*încurajare oficială*», care v'a supărat degeaba și v'a făcut să scrieți un articol, care numai lumină n'a adus, și de care sint sigur că vă pare rău acum.

A. VLAHUȚĂ.

RĂSPUNSURI

D-lui M. Loco. — Vă resimțiți prea mult de înriurirea lui Eminescu, așa de mult, în cit nici nu mai băgați de seamă că unele bucăți din poezia d-voastră nu sint alt-ceva de cit strofe stricate din poeziile maestrului. Straja blindei lune, rătăcirea prin desișuri, ploaia florilor de teiu, «*T'ei desface păru-a lene*», «*Ș'adormi-vom prinși de vrajă*»... Nu, nu e simțirea D-voastră asta, nu e iubirea D-voastră sinceră care se cere întrupată în versuri, nu e sufletul D-voastră care vorbește aci. Sint amintiri, firmituri de gânduri străine, din care ați vrut să fabricați o poezie, numai așa ca să ziceți c'ați făcut și D-voastră o poezie. Un sentiment adevărat își găsește 'ntotdeauna forma personală, cuvîntul nou, strigătul just, prin care ni se comunică și ne face să-l împărtășim și noi. Numai sinceritatea dă vieață vorbelor; și numai vorbele ast-fel animate, vorbele cari păstrează până și în cadența silabelor lor ceva din bătăile unei inimi omenești, sint singure în stare să ne încălzească, să ne miște, să pue sufletul nostru în atingere cu sufletul celui care-a știut să le dea o ast-fel de putere. D-voastră n'ați simțit nimic, și de-acea nu ne-ați spus nimic.

D-lui I. P. Iași. — Jean Bart e un pseudonim. Volumul e intitulat «*Jurnal de bord*». Autorul—romin, locotenent în marină, și scriitor de mare talent, ține să-și păstreze încă pseudonimul. Decî, scuzați că nu vă putem satisface curiozitatea.

D-lui M. de S. N'am înțeles nimic, dar absolut nimic, din lunga și... curioasa D-voastră poezie. Un sentiment de dezolare ne cuprinsese în fața atitor vorbe fără nici o noimă; dar cînd am citit în scrisoare: «*Despre Armonie voi scri un tratat de psihologie metafizică foarte amănunțit*» ne-am zis numai de cit: A, Domnul e filozof! Atunci degeaba ne mai batem noi capul să-l înțelegem...

D-lui D. Loco. — Totul e artificial, până și numele «*Pungescu*», prin care vreți, probabil, să ne dați a înțelege că boerul care se numește astfel e... gros la pungă!

RED.